

Arkeologiset tutkimukset
Parikkalan Uukuniemen Papinniemellä
kesällä 2005

Ville Laakso

Turun yliopisto
Arkeologian oppiaine

PARIKKALA UUKUNIEMI PAPINNIEMI

Historiallisen ajan autiokylän kaivaus

Pk 4124 12 Lentteenselkä

x = 6854 68, y = 4498 82, z = n. 95

p = 6858 28, i = 3657 02

Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivauksenjohtaja: FL Ville Laakso

Turun yliopiston arkeologian oppiaine jatkoi Papinniemen ortodoksisen autiokylän tutkimuksia yleiskartoituksella ja pienimuotoisella koekaivauksella. Viikon kestäneiden kenttätöiden ensisijaisena tavoitteena oli laatia autiokylästä tarkka yleiskartta mahdollisimman laajalta alueelta. Kohteesta saatiinkin kartoitettua suurin osa: takymetrillä kartoitettu alue kattaa nyt noin 5,5 hehtaaria, josta vuoden 2005 työn osuus on 4,9 hehtaaria.

Koekaivauksella pyrittiin saamaan lisätietoa autiokylän laajuudesta ja ajoituksesta. Kaivetut koeruudut olivat suhteellisen vähälöytöisiä ja osuivat nähtävästi asutun alueen reunamille. Jossain tutkitun alueen lähistöllä on kuitenkin epäilemättä ollut asuinrakennus, joka ajoittunee historialliselle ajalle.

Löydöt: KM 2005096

Ajoitus: 1400–1700-luvut

Tutkitun alueen laajuus: 2 m²

Kenttätyöaika: 3.10.–7.10.2005

Tutkimuskustannukset: Turun yliopiston arkeologian oppiaine, Suomen ortodoksinen kirkollishallitus ja Parikkalan kunta, n. 2000 euroa

Tutkimusraportti: Ville Laakso 26.7.2006 Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa

Parikkala, Uukuniemi, Papinniemi

Kaivausaika: 3.10.–7.10.2005

Kunta: Parikkala (vuoden 2004 loppuun Uukuniemi)

Kylä: Uukuniemi

Tila: 3:64 Pankkolanmäki

Omistajat: Heikki Melanen, Jukka Kaukola ja Anu Kaukola, c/o Heikki Melanen, 59730 Uukuniemi

Peruskarttalehti: 4124 12 Lentteenselkä (painovuosi 2000)

Peruskarttakoordinaatit:

x = 6854 68

p = 6858 28

y = 4498 82

i = 3657 02

z = n. 95 m m.p.y (N60)

Kaivauksen johto: FL Ville Laakso

Tutkimuksen valvoja: professori J.-P. Taavitsainen

Vuoden 2005 kaivauslöydöt: KM 2005096:1–9

Kaivauksella otetut näytteet: ei talletettuja näytteitä

Kertomuksen alkuperäiskappale: Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto (TYA)

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto,

diat nro 342:1–9

Kertomukseen liittyvät mustavalkonegatiivit: Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto,

negatiivit nro 24884–24885

Kertomukseen liittyvä kartta (tietokonetulosteena kertomuksen liitteenä 3):

Kartta 1: Yleiskartta (1:500)

Aikaisemmat tutkimukset, löydöt ja muut lähteet: ks. vuosien 1999–2004 kaivauskertomukset

Tutkitun alueen pinta-ala: 2 m²

Sisällys:

1. Vuoden 2005 tutkimusten taustaa	4
2. Kaivausalueet ja mittaukset	4
3. Kaivaustekniikka ja dokumentointi	5
4. Kaivaushavainnot	6
5. Yhteenveto kaivauksen tuloksista	6

Liitteet:

Liite 1: luettelo tutkimuksiin liittyvistä diakuvista

Liite 2: luettelo tutkimuksiin liittyvistä mustavalkonegatiiveista

Liite 3: kaivauskartta (yleiskartta)

Liite 4: kopio löytöluettelosta

1. Vuoden 2005 tutkimusten taustaa

Turun yliopiston arkeologian oppiaine jatkoi Papinniemen ortodoksisen autiokylän kenttätutkimuksia lokakuussa 2005 viikon ajan. Tärkeimpänä tavoitteena oli autiokylän mahdollisimman laajan osan yleiskartoitus takymetrillä. Lisäksi jatkettiin autiokylän alueen koekaivausta kaivamalla kaksi koeruutua.

Kaivausjohtaja teki esi-, kenttä- ja jälkityöt Turun yliopiston virkatyönä. Muista kuluista vastasivat Parikkalan kunta ja Suomen ortodoksinen kirkollishallitus. Tutkimusten kustannukset olivat kaikkiaan noin 2000 euroa. Parikkalan kunta auttoi kaivauksen järjestelyissä myös antamalla majoituskäyttöön sotainvalidien veljesmajan Uukuniemen kirkonkylästä.

Yleiskartoituksesta vastasivat allekirjoittanut ja HuK Juha Ruohonen. Ruohonen on myös piirtänyt puhtaaksi autiokylän yleiskartan (tämän kertomuksen liite 3). Vapaaehtoistyöntekijänä oli jälleen Olavi Ahokas, joka kaivoi koeruudut. Jälkitöihin osallistui myös arkeologian opiskelija Reetta Kivistö, joka laati löytöluettelon toimiessaan harjoittelijana arkeologian oppiaineessa keväällä 2006.

Sääolosuhteet olivat koko vuoden 2005 tutkimusperiodin ajan erittäin hyvät.

2. Kaivausalueet ja mittaukset

Vuoden 2005 tutkimuksissa kaivettiin kaksi koeruutua autiokylän länsiosaan, aiemmin koeruudutetun alueen jatkoksi. Koeruutujen koko oli aiempien vuosien tapaan 1 x 1 metriä.

Mittauksissa käytettiin Papinniemen kaivauksissa vuosina 1995–2002 ja 2004 käytettyä koordinaatistoa, joka on luotu vuonna 1995 (ks. ao. kaivauskertomus). Yleiskartoitus tehtiin arkeologian oppiaineen takymetrillä. Käytetty koordinaatisto oli sama kuin kaivauksessakin. Mittausten lähtöpisteenä käytettiin vuoden 1995 koekaistaa, jonka paaluista suuri osa oli edelleen erotettavissa. Kartoitusta varten mitattiin uusia kiintopisteitä ja väliaikaisia apukiintopisteitä eri puolille muinaisjäännösaluetta (ks. taulukko seuraavalla sivulla).

Yleiskartoituksen ensisijaisena korkeuskiintopisteinä käytettiin vuoden 1999 kaivauksen röykkiön 1 tutkimusten kiintopistettä, joka on harmaa matala maakivi koordinaatiston kohdassa $x=496,61$; $y=78,01$ (vuonna 2005 mitatut koordinaatit, alla olevan taulukon KP8). Kiintopiste on merkitty punaisella maalilla; sen korkeus on 91,90 metriä mpy (ks. vuoden 1999 kaivauskertomus, s. 10).

Toisena korkeuskiintopisteenä käytettiin kalmistokaivauksessa aiempina vuosina käytettyä kiintopistettä, joka on puolimetrinen harmaa maakivi koordinaatiston kohdassa $x=536,46$; $y=143,62$ (vuonna 2005 mitatut koordinaatit, alla olevan taulukon KP17). Kiintopisteen absoluuttinen korkeus on 96,80 metriä mpy (ks. vuoden 1998 kaivauskertomus, s. 7 ja vuoden 1999 kaivauskertomus s. 13). Kiintopisteiden keskinäisessä korkeudessa ei tarkastuksessa todettu yleiskartoituksen kannalta merkitsevää eroa.

Vuoden 2003 kaivauksen ja yleiskartoituksen sekä vuoden 2005 yleiskartoituksen absoluuttisten korkeuksien välillä todettiin 4 cm:n ero; jälkimmäinen on ylempänä. Erolla ei katsottu olevan mittausten kannalta oleellista vaikutusta.

Vuoden 2003 koordinaatiston ja vuosien 1995–2002/2004–2005 koordinaatiston suhde ilmenee seuraavan sivun taulukosta.

Yleiskartoituksissa käytettiin seuraavia kiintopisteitä ja väliaikaisia apukiintopisteitä:

Nro	x	y	z	huomautus
KP1	472,200	138,319	92,356	
KP2	463,219	109,144	93,080	
KP3	455,455	103,800	92,380	
KP4	421,443	69,047	90,162	
KP5	466,095	62,481	91,092	
KP6	483,838	59,461	91,575	
KP7				statiivi ei pysynyt paikallaan, pistettä ei käytetty mittauksissa
KP8	496,606	78,012	91,900	röykkiön 1 vanha korkeuskiintopiste
KP9	513,173	138,323	95,638	
KP10	486,573	138,417	93,559	
KP11	482,163	98,010	93,143	keskellä aukiota
KP12				statiivi ei pysynyt paikallaan, pistettä ei käytetty mittauksissa
KP13	541,521	153,205	97,185	kalmisto, haudan 1 itäpuolella, puupaalun keskikohta
KP14	559,845	156,847	98,641	kirkonpaikan länsipuolella, kp3/2003-kiven pohjoispuolella, pienen maakiven korkein kohta
KP15	541,100	137,658	96,856	kp3/2003, vuoden 2005 koordinaatistossa
KP16	556,657	154,028	98,716	kp4/2003, vuoden 2005 koordinaatistossa
KP17	536,462	143,620	96,800	kalmistokaivauksen vanha korkeuskiintopiste (vuoden 2005 mittauksissa saatu korkeus: 96,841)
KP18	584,261	196,794	98,364	matkamiehen risti, jalustan SW-pultin keskikohta
KP19	566,092	189,943	99,758	kp5/2003 (puupenkissä, vuoden 2005 koordinaatistossa)
KP20	567,226	174,339		vuoden 2003 kaivausalueen paalu 522/201
KP21	572,897	179,986		vuoden 2003 kaivausalueen paalu 530/201
KP22	572,159	180,686		vuoden 2003 kaivausalueen paalu 530/202
KP23	564,391	174,319	99,141	vuoden 2003 kaivausalueen paalu 520/203
KP24	553,231	159,910	90,840	pohjoisimman (paksun) hautakiven korkein kohta
KP25	552,769	158,905	98,652	eteläisempi hautakivi
KP26	451,828	135,053	91,723	rakennuksen pohja 1:n korkeuskiintopiste

Uudet kiintopisteet merkittiin maastoon punaisella spraymaalilla ja mustalla tussilla. Kiintopiste sijoitettiin usein maakiveen röykkiön korkeimmalle kohdalle. Asemoinnit tehtiin statiivia käyttäen.

Lisäksi mitattiin takymetrillä raha-aarteen KM Rahakammio 93092 löytöpaikka (541,54/128,22/96,40) ja kirkonkellon kielen KM 93085:5c löytöpaikka (547,58/129,19/96,22). Mitauksia on pidettävä luotettavampina kuin aikaisemmin eri menetelmillä tehtyjä.

3. Kaivaustekniikka ja dokumentointi

Kaivaus toteutettiin pääosin tasokaivauksena noudattaen samoja menetelmiä kuin Papinniemiellä vuosina 1995–2002. Aluksi poistettiin lehdet ja karike käsin tutkimusalueen pinnasta. Turvekerros poistettiin mahdollisimman ohuena kerroksena, pääasiassa lapiolla. Turpeet tarkastettiin metallinpaljastimella.

Pintaturpeen alta saatiin esille ensimmäinen taso, jonka alta kaivettiin ensimmäinen kerros; sen alta saatiin esille toinen taso, jonka alla oli toinen kerros jne. Kerrosvahvuus tasokaivauksessa oli 10 cm.

Kaivaus tapahtui pääasiassa lastalla. Kaikki maa pintaturvetta lukuun ottamatta seulottiin. Koeruidut dokumentoitiin entisen tapaan sanallisesti ja valokuvaamalla. Kaivauksen päätyttyä alueet ennallistettiin.

4. Kaivaushavainnot

Koeruutu 540/85

Koeruutu sijaitsi harvapuustoisella tasamaalla, alueella, joka on ollut ainakin 1900-luvun keskivaiheilla peltona (ks. vuoden 2001 kaivauskertomuksen sivu 4). Paikalla kasvoi täysikasvuisia mäntyjä ja koivuja, aluskasvillisuutena saniaisia ja heinikkoa. Alueella ei ennen kaivausta ollut havaittavissa mitään muinaiseen ihmistoimintaan viittaavaa.

Ruudun pintaosissa todettiin jonkin verran hiiltä. Kolmannen kerroksen puolivälissä sitä alkoi näkyä huomattavasti enemmän kuin ylempänä. Neljännessä tasossa erottui pohjoinen–etelä-suuntainen tumma hiilensekainen raita, jonka leveys oli noin 15 cm. Sen ympärillä oli punaista, ilmeisesti palanutta, maata. Alimmat hiilenhiput havaittiin noin 55 cm:n syvyydessä. Kiviä ruudussa oli poikkeuksellisen vähän.

Ruutu kaivettiin tasoissa 40 cm:n syvyyteen asti. Pohjaan tehtiin lapiolla varmistuspisto, joka ulottui n. 85 cm:n syvyyteen. Pohjalla todettiin puhdas vaalea hiekka.

Kerrokset kaakkoisprofiilista (cm): 0-3 turve, 3-21 tummanharmaa–ruskea hieta, 21-40 vaaleanruskea, osin punertava hieta.

Ruudun 1. kerroksesta löytyi luetteloitujen löytöjen lisäksi rautanaula, jonka pituus oli 106 mm, varren paksuus 4 x 5 mm. Varsi oli taipunut loivasti s-kirjaimen muotoon. Kannan koko oli 9 x 12 mm ja muoto suorakulmainen. Naulaa ei pidetty kovin vanhana eikä sitä talletettu; se oli mahdollisesti tehdasvalmisteinen.

Korkeusluku lounaiskulmasta: z=93,27.

Koeruutu 530/85

Koeruutu sijaitsi harvapuustoisella tasamaalla, noin viisi metriä tiuhan kuusikon reunasta lounaaseen. Alue on ollut ainakin 1900-luvun keskivaiheilla peltona (ks. vuoden 2001 kaivauskertomuksen sivu 4). Paikalla kasvoi täysikasvuisia mäntyjä ja koivuja, aluskasvillisuutena saniaisia ja heinikkoa. Alueella ei ennen kaivausta ollut havaittavissa mitään muinaiseen ihmistoimintaan viittaavaa.

Ruutu oli vähäkivinen. Maa oli osin punertavaa. Kolmannessa tasossa punertavaa maata erottui itänurkassa; löytynyt palanut savi ei kuitenkaan liittynyt siihen. 1. ja 2. kerroksesta tuli esille runsaasti hiiltä. Sitä tuli jonkin verran vielä kolmannestakin kerroksesta ja sitä oli edelleen erotettavissa 4. tasossakin. Ruutu kaivettiin 4. tasoon asti. Pohjalla tuli ruudun keskeltä esiin halkaisijaltaan puolimetrisen kivi. Ihmisen aiheuttamia rakenteita ei todettu.

Kerrokset lounaisprofiilista (cm): 0-3 turve, 3-17 tummanharmaa hieta, 17-35 vaalea ruskeanharmaa hieta. Pohjaan tehtiin lapiolla n. 35 cm syvä varmistuspisto, jossa ei havaittu mitään ihmisen aiheuttamaa.

Löytöinä saatiin tasolasia (1. kerroksesta) ja palanutta savea (2. kerroksesta).

Korkeusluku lounaiskulmasta: z=93,08.

5. Yhteenveto kaivauksen tuloksista

Turun yliopiston arkeologian oppiaine jatkoi Papinniemen ortodoksisen autiokylän tutkimuksia vuoden 2005 loppukesällä yleiskartoituksella ja pienimuotoisella koekaivauksella. Ensisijaisena tavoitteena oli saada autiokylästä tarkka yleiskartta mahdollisimman laajalta alueelta. Autiokylästä saatiinkin kartoitettua suurin osa: takymetrillä tarkasti kartoitettu alue kattaa nyt noin 5,5 hehtaaria, josta vuoden 2005 työn osuus on 4,9 hehtaaria.

Koekaivauksella pyrittiin saamaan lisätietoa autiokylän laajuudesta ja ajoituksesta. Kaivetut koeruudut olivat suhteellisen vähälöytöisiä ja osuivat nähtävästi asutun alueen reunamille. Jossain tutki-

tun alueen lähistöllä on kuitenkin epäilemättä ollut asuinrakennus, joka ajoittunee historialliselle ajalle.

Koska yleiskartoitusta ei ehditty ulottaa koko autiokylän alueelle, on kartoitusta ehdottomasti jatkettava edelleen. Alueella sijaitsee esimerkiksi kymmeniä kiviröykkiöitä, joita ehdittiin kartoittaa vain satunnaisesti.

Turussa 26.7.2006

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ville Laakso', written in a cursive style.

Ville Laakso

Kaivausjohtaja

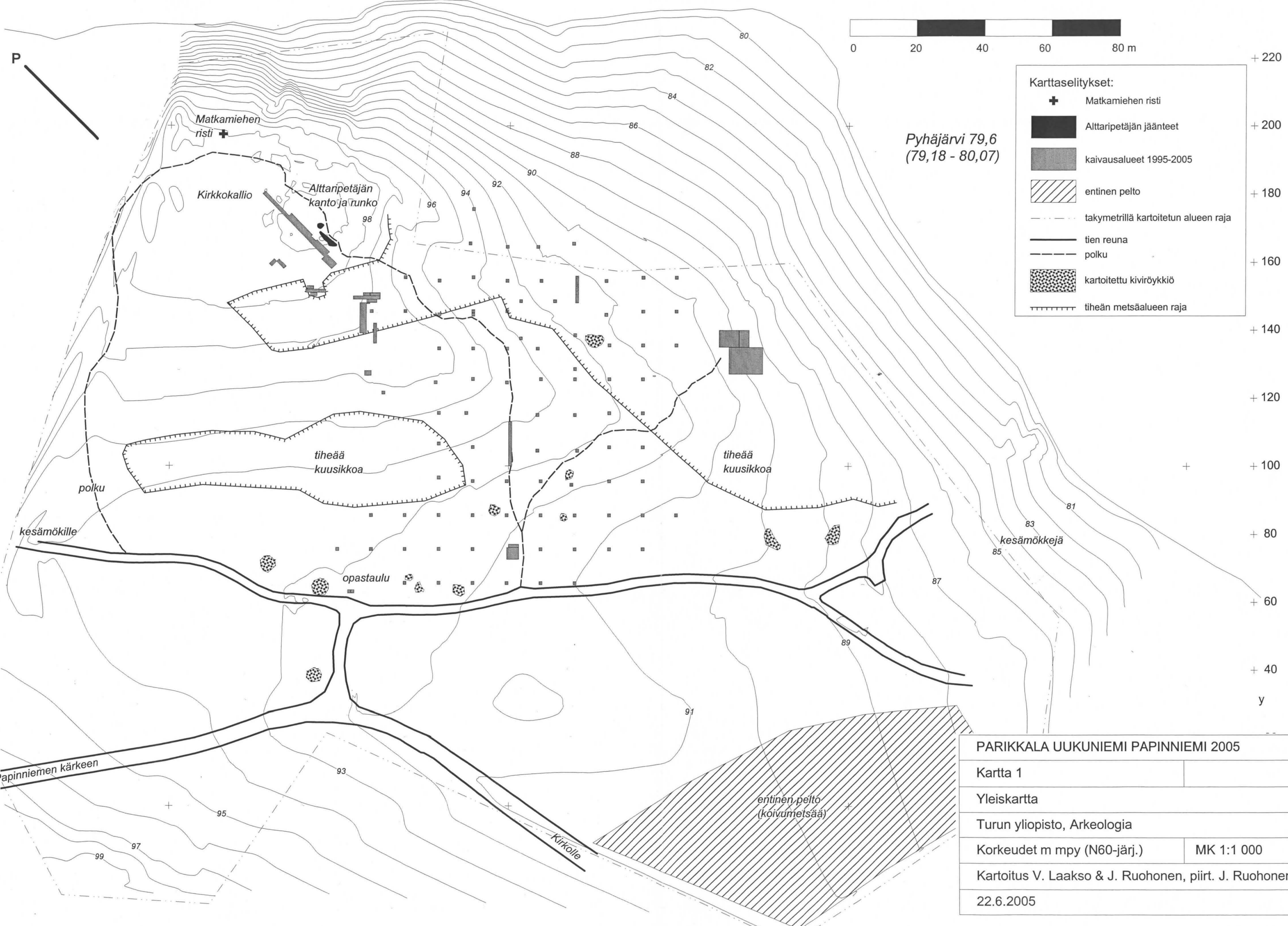
DIAKUVALUETTELO
TYA 342**Parikkala****Uukuniemi Papinniemi**

1	Koeruudun 530/85 lounaisprofiili.	Koillisesta	Ville Laakso	5.10.2005
2	Koeruudun 540/85 kaakkoisprofiili.	Luoteesta	Ville Laakso	7.10.2005
3	Työkuva: Olavi Ahokas lapioi.		Ville Laakso	7.10.2005
4	Työkuva: Olavi Ahokas lapioi.		Ville Laakso	7.10.2005
5	Yleiskuva autiokylästä syksyisessä asussa. Etualalla opastaulu.		Ville Laakso	7.10.2005
6	Yleiskuva autiokylästä: röykkiö lähellä opastaulua.		Ville Laakso	7.10.2005
7	Yleiskuva autiokylästä syksyisessä asussa. Etualalla mm. Englundin mökille menevä tie.		Ville Laakso	7.10.2005
8	Yleiskuva autiokylästä. Etualalla röykkiö.		Ville Laakso	7.10.2005
9	Yleiskuva autiokylästä. Vasemmalla röykkiö, oikealla opastaulu.		Ville Laakso	7.10.2005

NEGATIIVILUETTELO
TYA 24884 - 24885**Parikkala****Uukuniemi Papinniemi**

24884	Koeruudun 530/85 lounaisprofiili.	Koillisesta	Ville Laakso	5.10.2005
24885	Koeruudun 540/85 kaakkoisprofiili.	Luoteesta	Ville Laakso	7.10.2005

x 640 + 620 + 600 + 580 + 560 + 540 + 520 + 500 + 480 + 460 + 440 + 420 + 400 + 380 + 360 + 340 + 320 + 300 + 280 + 240

Pyhäjärvi 79,6
(79,18 - 80,07)

Karttaselytykset:

- Matkamiehen risti
- Alltaripetäjän jäänteet
- kaivausalueet 1995-2005
- entinen pelto
- takymetrillä kartoitetun alueen raja
- tien reuna
- polku
- kartoitettu kiviröykkiö
- tiheän metsäalueen raja

PARIKKALA UUKUNIEMI PAPINNIEMI 2005	
Kartta 1	
Yleiskartta	
Turun yliopisto, Arkeologia	
Korkeudet m mpy (N60-järj.)	MK 1:1 000
Kartoitus V. Laakso & J. Ruohonen, piirt. J. Ruohonen	
22.6.2005	

Historiallisen ajan löytöjä, jotka Turun yliopiston arkeologian oppiaine kaivautti Uukuniemen Papinniemen muinaisjäännösalueella 3.-7.10.2005. Kaivauksen johtajana oli FL Ville Laakso. Ks. kaivauskertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa.

Löydöt on luetteloitu koeruuduittain lännestä alkaen, sitten kaivauskerroksittain. Luettelon on laatinut Reetta Kivistö.

- 1 Tasolasia 1 kpl 0,3 g
Pituus 10 mm; leveys 8 mm; paksuus 2 mm
Vihreää.
Löytynyt turvekerroksesta, ruudun pohjoisneljänneksestä.
Koeruutu 540/85
- 2 Saviastian pala 1 kpl 1,8 g
Pituus 18 mm; leveys 12 mm; paksuus 7 mm
Lasittamatonta. Väri tummanharmaa, sisältä harmaa. Toinen pinta puuttuu. Sekoitteena hiekkaa tai kivimurskaa.
Koeruutu 540/85; Kerros 1
- 3 Saviastian pala 1 kpl 1,5 g
Pituus 16 mm; leveys 13 mm; paksuus 5 mm
Lasittamatonta. Väri tumma ruskeanharmaa, sisältä harmaa. Sekoitteena hiekkaa tai kivimurskaa.
Koeruutu 540/85; Kerros 1
- 4 Lasia 2 kpl 10,3 g
Muodottomaksi sulanutta kirkasta lasia.
Suuremman palan koko 24 x 33 mm, suurin paksuus 11 mm.
Koeruutu 540/85; Kerros 1
- 5 Palanutta savea 8 kpl 5,4 g
Eriasteisesti palaneita pieniä kappaleita.
Koeruutu 540/85; Kerros 1
- 6 Palanutta savea 2 kpl 3,2 g
Eriasteisesti palaneita kappaleita.
Koeruutu 540/85; Kerros 2
- 7 Palanutta savea 4 kpl 0,5 g
Pieniä muruja, ruskeita.
Koeruutu 540/85; Kerros 3
- 8 Tasolasia 1 kpl 0,5 g
Pituus 22 mm; leveys 7 mm; paksuus 2 mm
Vihreää.
Koeruutu 530/85; Kerros 1

9 Palanutta savea 7 kpl 8,8 g

Ruskeiksi palaneita. Yhdessä on tasaista pintaa ja yhdessä mahdollinen puun aiheuttama painanne.

Koeruutu 530/85; Kerros 2